

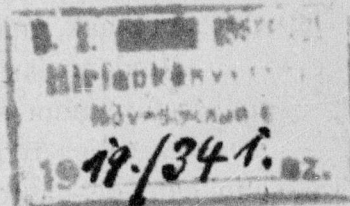
HAJDUFÖLD

TÁRSADALMI ÉS GAZDASÁGI HETILAP. ~ MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

SZERKESZTIK: Dr. ECSEDY ISTVÁN, PAPP SÁNDOR, Dr. RÁCZ MIHÁLY, REITZ JÁNOS ÉS STOLP ÖDÖN.
ELŐFIZETÉSI ÁRA EGY ÉVRE 20 K. SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: DEBRECEN, VÁRMEGYEHÁZA.
IDE KÜLDENDŐ A LAP SZELLEMI ÉS ANYAGI ÜGYEIRE VONATKOZÓ MINDEN MEGKERESÉS. TELEFON 503.

Hajdumegye népéhez!

Írta: Juhász Nagy Sándor, államtitkár.

Hajdumegye földművelő népe higgadt, komoly, józan és művelt nép. Nem engedi magát sem becsapatni, sem félrevezettetni. Meg tudja ítélni, hogy mi a lehető és mi a lehetetlen. Üres ígéretetek délibábja után nem szalad. Meghallgatja a szót, de azután meg tudja alkotni és meg is tudja róla mondani a maga véleményét.

Mi ennek a lapnak soraiból nem üres ígéreteket akarunk a népnek mondani. Olyan bolondgombákat, amilyeneket jött-ment emberek hintenek szét a nép közt, hogy majd ingyen osztják a földet, meg hogy minden közös lesz, nem vesz be a magyar ember gyomra. Nagyon jól tudja, hogy amit ma ingyen adnak, azt holnap ingyen vissza is veszik. A közös tulajdon és a közös gazdálkodás pedig teljesen kivihetetlen. Képtelenség és lehetetlenség. A hajdumegyei magyar ember tehát csak olyat hisz el, amit józan ésszel fel tud fogni és amit kivihetőnek, megvalósíthatónak tart.

Mi tehát nem légből kapott ígéretekkel akarjuk maszlagolni a hajdu föld népét. A nép józan értelméhez és belátásához akarunk szólni. A nép igazi javát akarjuk. Célunk, hogy a népet felvilágosítsuk és megszervezzük a saját érdekében és a saját hasznára.

Hajdumegye népe! Elég volt, hogy a magyar földművelő népet eddig elnyomták, elhanyagolták, sötétben, tudatlanságban és szegénységben tartották. Most már elérkezett az ideje, hogy a földműves nép álljon össze, a képviselőválasztásokon szerezzék meg a politikai hatalmat és akkor nem lesz helye semmiféle ígéretésnek és ámtásnak, mert a földművelő nép saját maga törvényes úton el tudja majd érni mindazt, amihez joga van és ami megvalósítható.

Karácsony előtti vasárnap Hajdusoboszlón népgyűlést tartottunk, amelyen többek közt a következőket mondtam: „A magyar politikát úgy lehet helyes irányba terelni, ha megszervezzük a föld népét. A kisgazda, földművelő-napszamos, mezőgazdasági munkástömegeket egy táborba kell tömöríteni. Ez a földművestömeg legyen olyan szilárd alap, melyen az egész államhatalom elhelyezkedhetik.

Magyarországon földműves demokráciát kell teremteni. Ez a megszervezett, politikai hatalommal felruházott, gazdaságilag megerősített, gazdasági szövetkezetekbe tömörített, szakszerűen képzett és kiiskolázott, egyúttal a tiszta demokratikus haladás eszméiről is felvilágosított földműves nép regye kezébe törvényes úton az ország sorsának intézését, amire túlnyomó számbeli fölényénél fogva hívatott. A magyar politika súlypontját át kell helyezni a föld népére.

Ugyancsak ezen a népgyűlésen megkérdeztem, hogy a nép akarja-e egy Országos Földműves Népszövetség megalakítását? Amely kérdésre egyhangú lelkesedéssel kiáltotta mindenki, pártkülönbség nélkül, hogy: *akarjuk!*

Szervezzük meg tehát Hajdumegyében és innen az egész országban a Földműves Népszövetséget!

Én is teljes erőmmel ide állok a föld népéhez. Kész vagyok érte dolgozni, küzdeni, mert a föld népében látom és remélem hazám jövőjét.

Hajdumegye népe! Fogjunk össze és tartunk össze, amíg nem késő. Istenítélet idő van. Csak összetartással, renddel és munkával tudjuk megmenteni Magyarországot és a magyar népet.

Számítunk a hajdumegyei nép józan belátására.

Mit akarunk?

Súlyos, nehéz idők szakadtak magyar hazánkra! A hosszas háború esztendeinek minden megpróbáltatását hatványozza meg legyőzött és megalázott országunk szinte reménytelennek látszó állapota és jövője!

És mi, szerencsétlen magyarok, ahelyett, hogy e kétségbeejtő helyzetben igyekeznénk menteni, ami menthető; ahelyett, hogy három oldalról reánk törő ellenségeinket igyekeznénk féken tartani az egységesség hatalmas erejével, ahelyett pártokra szakadva a vagyoni közösség (kommunizmus) és vagyonrablás (bolsevizmus) minden természetes fejlődést felrugó, valósággal örjögő tanaitól félrevezettetve, belső harcokban ássuk a sírját Országunknak, nemzetünknek!

Mindannyian nagyon jól tudjuk, hogy ellenségeink jóakarátára nem számíthatunk még abban az esetben sem, ha teljes rend és nyugalom uralkodnék is országunkban, de ha rend volna, legalább a katonai megszállás borzalmait elkerülhette volna szerencsétlen nemzetünk, míg így esztelenségünkben saját magunk adjuk a legjobb ürügyet és legkedvezőbb alkalmat ellenségeinknek arra, hogy országunk területét megcsorbítsák.

Legelső és legsürgősebb teendője tehát minden magyarnak, hogy a belső rend és közbiztonság fenntartására minden telhetőt elkövessen, mert ha a rendet fenntartani nem tudjuk; ha itt ebben az országban az egyik embernek folyton félni kell a másiktól, mert nem tudja, mikor törnek életére és vagyonára: akkor a legrettenetesebb testvérharcok mezejévé válik országunk.

Hogy mit jelent a katonai megszállás, mindnyájan tudjuk és olvassuk az újságokból, a tűszok és menekülők, kirabolt és legyilkolt honfitársaink elrettentően szomorú példájából!

És ne ringassa magát senki abban a hitben, hogy hozzánk nem jönnek, mert ez nem nemzetiségi vidék; jönnek bizony, mert amellet, hogy rabolni és foglalni akarnak, teljes joggal félhetnek attól, hogy e rettenetes állapotok az ő országukra is átterjednek.

Ha tehát magunk nem sietünk megfélekezni e szörnyű állapotokat, majd kiirtják ellenségeink tüzzel, vassal és vérrel!

Legelső és legsürgősebb teendőnk tehát a közrend, élet- és vagyonbiztonság helyreállítása, mert e nélkül csak szervezett rablóbanda, de nem állam országunk, amellyel győzelmi mámorban úszó ellenségeink a béketárgyalásokon még szóba sem állnak!

Ezért rendet akarunk a rendelkezésünkre álló szellemi és társadalmi erők felvilágosító, megnyerő és szervező hatalmával.

A belső rend, élet- és vagyonbiztonság helyreállítása nélkül lehetetlen megvalósítani a földbirtokreformot, melynek végrehajtása mellett a Hajdumegyei Gazdasági Egyesület is határozottan állást foglalt.

De állást foglalt abban az irányban is, hogy a bir-

tokreformot a földművelő nép meghallgatása nélkül megoldani nem szabad!

Elvégre bármilyen nagy érdemeket szereztek is a szociáldemokraták a forradalom kivívásában, az önálló magyar köztársaság nagy gondolatának megvalósításában, azt már még sem lehet megengedni, hogy Magyarországon, ebben a földművelő államban a főváros ipari munkássága irányítsa és oldja meg a földbirtokreform súlyos kérdését.

Erre egyedül és kizárólag maga a földműves társadalom az illetékes tényező, annyival is inkább, mert a reform megalkotásánál nem lehet az egész ország területére egységes elveket megállapítani, hanem mindeütt a föld minősége és a birtokmegoszlás jelenlegi állapotának figyelembe vételével.

Hogy mennyire nem lehet egységes elveket állapítani meg, erre nézve éppen Hajdúvármegye szolgáltatja a legjobb példát. A régi hajdúvárosokban ugyanis olyan a birtokmegoszlás, hogyha például a kormány 500 holdban állapítaná is meg a birtokmaximumot és 2 holdban a birtokminimumot, jóformán nem volna mit kiosztani.

Ezért a Hajdúvármegyei Gazdasági Egyesület a kormányhoz intézett feliratában határozottan kijelenti, hogy a földbirtokreform megalkotásában részt kíván és a vármegye területén élő földművelő nép akaratának megfelelő módon kívánja e nagyfontosságú kérdés megoldását.

Ez pedig csak abban az esetben lehetséges, ha e vármegyének minden földművelője, munkás és munkaadó egy hatalmas szervezetbe tömörül; s akkor nemcsak kérheti, hanem követelheti is jogos és méltányos kívánságai teljesítését.

Azok csinálják meg a reformot, akik abban érdekeltek, t. i. a birtokosok, akik adják a földet és a munkások, akik kapják a földet.

Nekik kell ezt megcsinálni elsősorban, egymást megértve idehaza s így lesz a nép akaratából igazi néptörvény, amelyet mindenki éppen azért fog respektálni, mert az ő akarata az!

Ezt akarjuk a földművelőnépnek egy egységes szervezetbe való tömörítésével.

De tovább menve nemcsak a birtokreform megalkotásában akarjuk a magyar földművelőnépet az őt megillető szerephez juttatni, hanem az ország ügyeinek intézésében is abból a célból, hogy a földművelő nép birtokviszonyaiba és termelésébe ahhoz nem értő elemek bele ne avatkozzanak!

Előttünk van intő példának Oroszország, ahol a bolsevizmus elvéül felépülő agrártörvénynek: „*Mindenki annyi földet kap, amennyi az ő és családja szükségleteinek fedezésére elégséges*“ az lett az eredménye, hogy az ország, amely a háború előtt az egész világon termelt gabona egyharmadát vitte a világpiacra, ma nem képes annyit termelni, amennyi a saját lakosságának szükségletét fedezné. És mert az orosz paraszt a maga mezőgazdasági terményeit csak ipari termékekért haj-

landó cserébe adni, a városok pedig az ipari üzemeknek részint a háború, részint a munkátlanság okozta pangása, illetve megszűnte miatt a szükséges ipari termékekkel nem rendelkeznek, a városi lakosság és munkásság teljességgel éhezik s mivel magán másképp segíteni nem tud, rendszeres rablóhadjáratokat intéz a falvak ellen egy falat kenyérért.

Magyarország is földművelő állam. Igazi nemzetalkotó és nemzetfentartó eleme a földművelő magyar paraszt. Évszázadok hosszú során ő tartotta, őrizte, ápolta és védelmezte meg a magyar faj nyelvét, szokásait, minden nemzeti jellegét.

Béke idején ő dolgozta földjét két keze munkájával, arcának verejtékével; háborúban ő védte határait fegyverrel, vérének hullásával mind e mai napig.

Azokban a szomorú napokban, amikor a magyar nemzet akkori képviselői a főúri világ — mint a költő mondja, — megunva nyelvét és köntösét, rút idegent cserélt, a földművelő magyar őrizte meg a magyar nyelvet, állami létünk szunnyadó, csiraképes magvaként!

Az ő munkája és munkássága tehát az a fundamentum, amelyre mint egyedül biztos alapra építhetjük a jövő Magyarországot.

Azt akarjuk tehát, hogy a földműves társadalom rázza le magáról a félrevonulás, közönyösség, kishitűség és bátortalanság bilincseit és ébredjen már végre valahára öntudatára annak, hogy ő a tulajdonképpen magyar nemzet és maga is igyekezzek megértetni ennek az országnak minden vezető emberével, hogy a magyar földművelő nép munkásságának, társadalmi és politikai erejének érvényre juttatása nélkül ez a földművelő ország s benne a magyar nemzet meg nem állhat!

Hogy azonban e nagy célt elérhessük, megvalósíthassuk, feltétlenül és sürgősen szervezkednünk kell és pedig gazdának, munkásnak és eselédnek egy egységes szervezetbe. Érdekeik, céljaik közösek: nekik tehát csak egymással kezét fogva lehet haladniok.

Szervezkedés nélkül holt tömeg a nép: az erő a szervezettségben van. Igen szép és követendő példa e tekintetben a szociáldemokrata párt, mely éppen szervezettsége folytán volt képes a forradalom nagy vívmányait megvalósítani és alig hétszáz ezer szervezett ipari munkásával döntő súllyal fellépni az ország ügyeinek intézésében.

Micsoda súlyos vád ez a 10 milliónyi magyar földműves néppel szemben, amely nemtörődömségében és bátortalanságában még talán azt is megválasztaná képviselőjének, aki a tulajdonjog eltörlését hirdeti!?

Igaz — és ezt őszintén be kell vallanunk, — a mi magyar földművelő népünket társadalmi és politikai életre nem nevelték. Azokat, akik ebben neki tanítói és vezérei lettek volna, tudniillik a közigazgatás embereit, a most letűnt főúri világ kormányai annyira elnyomták és elnémították, hogy ha ilyesmit megpróbáltak volna, nemcsak a hivatalukból üldözték volna ki, de mint izgatókat be is csukatták volna.

Most végre valahára eljött az idő, hogy felrázzuk dermesztő álmából a földművelő magyar népet, hogy öntudata és saját erejének tudatára ébresszük!

Eljött az idő, hogy igazi érdekeire és céljaira, történelmi nagy hivatásának felismerésére vezéreljük s benne és általa a jövő Magyarország hatalmas épületét megépíthessük!

Ezt akarjuk és ezért akarjuk a földművelő magyar népet egy egységes szervezetbe tömöríteni, mert csak így juthatunk el arra az útra, mely az egységes, gazdag, független és szabad magyar köztársaság teljes kiépítéséhez vezet, amelyen, ha így alapozzuk meg, a pokol kapui sem vehetnek diadalt!

Dr. Herpay Gábor.

Mi a Földműves Népszövetség célja?

A földműves osztálynak (kisgazdák, mezőgazdasági munkások és napszámosok) közös érdekei vannak, mint minden foglalkozási ágnak is. Ezeket a közös érdekeket csak együttes erővel lehet munkálni. Mégis a földműves osztály teljesen szervezetlen. A többi osztályok mind összetartanak, csak a földműves osztály van széjjel hullva, mint az oldott kéve. Íme a gyári munkások milyen nagy eredményeket érnek el a maguk szakszervezeteivel! Annaira, hogy már-már az egész országban a gyári munkások pártja: a szociáldemokrata párt kezd dirigálni. Meg kell tehát alakítani a Földműves Népszövetséget az egész országban. Ennek az a célja, hogy a népet felvilágosítsa. A mezőgazdasági szakszervezeteket terjessze. A gazdasági érdekeket előmozdítsa. Közreműködjenek termelő-, fogyasztási- és hitel-szövetkezetek alakításában. Amikor a nép földhöz juttatása megkezdődik, a mi igen nagy és nehéz feladat, ebben a munkában maga a nép is vegyen részt és pedig a földműves népszövetség által. Ugyanis minden faluban alakuljon meg külön-külön egy-egy ilyen földműves népszövetség, melynek vezetősége azután a földbirtokreform munkájánál közre fog működni. A földműves népszövetség útján a föld népe a maga akaratát az ország törvényhozásában, továbbá a megyegyűlésen és a községi képviselőtestületben is érvényre juttathatja. Csak így összetömörülve lehet elérni azt, hogy Magyarországon a föld népének az akarata legyen az irányadó, mivel az ország túlnyomó nagy többsége földműves ember.

Miképpen alakítsuk meg a Földműves Népszövetséget?

Minden községben, illetve mezőgazdasággal foglalkozó városban gyűljön össze a földműves nép. Hívjuk meg a kisgazdákat, a mezőgazdasági munkásokat és a napszámosokat, Mindezeknek közös érdekeik vannak.

Ez a népgyűlés határozza el egyhangú lelkesedéssel, hogy az illető községben vagy városban megalakítják a Földműves Népszövetséget. Ezután válasszanak elnököt, olyan földművelő ember személyében, akiben mindenki megbízik. Válasszanak alelnököt, jegyzőt és esetleg más tisztviselőket. Válasszanak továbbá több tagú választmányt is. A választmánynak lehet minél több tagja, hogy a munkában lehetőleg minden arra hívatott földművelő ember részt vehessen. Ezzel egyidejűleg bocsássunk ki aláírási íveket is, amelyeket minden földműves ember írjon alá és ezzel az aláírással lépjen be a Földműves Népszövetségbe. Aki a Földműves Népszövetségbe belép és ezzel annak tagja lesz, ezzel kifejezi azt, hogy ő is szíves-lelélekkel támogatja a Népszövetség törekvéseit és azt a köteleességet veszi magára, hogy a Népszövetség irányítását követni fogja. A Népszövetségben semmiféle tagsági díj nem lesz. A tagok tehát fizetésre nem kötelezik magukat. Ha a Népszövetség minden egyes községben külön-külön megalakul, akkor az egyes községek vezetőségei összegyűlnek majd Debreczenben és megalakítják a Népszövetség központi szervezetét is.

Bíraskodás munkaügyekben.

Munkaadók és munkások (gazda és cseléd) között felmerült panaszok s vitás ügyek eddig csak ritka esetben, kivételképen kerültek az igazságszolgáltatás ítélőbírái elé, mert a régi rendszer ezek elintézését túlnyomó részben a közigazgatási hatóságokhoz utalta s elenyésző csekély számmal szerepeltek a bíróságok ügyforgalmában. A tapasztalat azt igazolja, hogy a különben is ezerféle teendővel túlterhelt s a választásánál fogva sok esetben függő helyzetbe került közigazgatási tisztviselő kezében az ügyek nem mindig nyertek megnyugtató és kielégítő elintézését, sőt nem túlzás, ha azt állítjuk, hogy a nem megfelelő ítélet gyakran fokozta a munkás és munkaadója közt már a per természeténél fogva is előállott ellentétet és előkészítette az osztálygyűlölet útját!

A magyar népköztársaság kormánya belátva azt, hogy az igazságszolgáltatás intézményének a jogegyenlőség nagy eszméjén mint fundamentumon kell felépülnie, megszüntette azt a visszasságot, mikép munkaügyekben, illetve a munkásosztálynak a közigazgatási hatóságok és nem az állami bíróságok szolgáltatásának igazságot, megnyitotta nekik az állami független s minden osztályérdek fölött álló bíróságok kapuját: felállítván a munkaügyi bíróság intézményét!

Az erről szóló 1918. évi IX. törvény értelmében a munkavállaló épügy keresheti igazát az ítélőbírósnál, mint a köztársaság bármely más polgára, amennyiben a szerződésből felmerülő perek a járásbírósnak, mint munkaügyi bírósághoz fognak tartozni. Jövőben tehát úgy a gazdának, mint bármely alkalmazottjának a járásbírósnak fogja a szolgálatból felmerülő

vitás és peres esetekben az igazságot kiszolgáltatni. A törvény ugyan arra is módot ad, hogy 100 koronát meg nem haladó — tehát kisebb értékű perekben a felek a községi bírósághoz is fordulhatnak és ha itt a határozattal nincsenek megelégedve, azután léphetnek fel a járásbírósnál. Ez azonban a felek tetszésétől függ, a szabály az, hogy a járásbírósnak (munkaügyi bíróságnak) tegyen törvényt, sőt ahol járásbírósnak van, abban a városban a községi bíróságot nem is lehet igénybe venni.

Az eljárás ismertetése e cikk keretét meghaladja, azonban mint igen fontos körülményt ki kell emelni, hogy a munkaügyi bíróság igazi népbírósággént fog alakulni mindazon helyeken, ahol munkabiztosítási bíróság van, tehát ahol a munkaügyek nagyobb mértékben fogak előfordulni, mint pl. a debreczeni járásbírósnak tartozó községekben és tanyákon, Debreczen városában is! Ily helyeken t. i. a munkaügyi bíróságban úgy a munkaadó (tehát a gazda), mint a munkavállaló (tehát a munkás) helyt fog kapni és minden esetben az ítélőbíró közülök hív be egy-egy tagot s velük tárgyal és részvétükkel határoz!

Ezzel az eljárással nemcsak az igazságszolgáltatás lesz demokratikus, a néphez közelebb álló, hanem az ügyben felmerült szakkérdések megoldása is lényegesen könnyebb s tökéletesebb lesz, mert adott esetben a kérdést érintő szakmából lesz a bíróság összeállítva, melynek behívott tagjai tapasztalataikkal, szakismeretükkel a járásbírósnak eljáró tagjának segítségére lesznek s felek nyugodtan tehetik le kezükbe ügyök sorsának eldöntését!

A gazdasági egyesület bizalommal tekint a munkaügyi bíróságok működése elé, mert az eljárás új módja közelebb hozza a gazdát és alkalmazottját egymáshoz és elősegíti azt a kölcsönös megértést, amelyre mindkettőjüknek oly nagy szüksége van a mai nehéz időkben s amely jelszóul van a gazdasági egyesület zászlójára felírva.

Hisszük, hogy a törvény böles alkalmazása a hozzáfűzött várakozásokat teljes mértékben valóra fogja váltani. Ügy legyen!

1918 december 27.

Dr. Csáthy Dezső.

Az őszi gabona tavaszi vetése.

A mezei gazdálkodással foglalkozók egyik legnagyobb gondja a tavaszi vetőmagvagról való gondoskodás. Legfőbb terményünk a kenyeret adó őszi búza és őszi rozs, amelyekből talán soha olyan kevés nem volt vetve, mint most. Hogy a gazdák az őszi vetésével ennyire elkéstek s hogy a földjeik vetetlenül maradtak, annak az oka részben a munkaerő hiánya, részben pedig a korán beköszöntött esős-fagyos idő.

Mivel a kapások termeléséhez szükséges munkaerőt alighanem nélkülözni kell, már most bizonyosra lehet venni, hogy a tavaszi gabonafélék a legkeresettebbek lesznek. Különösen a tavaszibúza és a tavasz-

rozs fog nagyon hiányzani azért, mert ezeket a hegyes és dombos vidékek termékeny völgyeiben termelik nagyobb mennyiségben, ahonnan az ellenséges megszállások miatt szállítani nem lehet.

Segíteni kell tehát ezen a hiányon, mert különben nagy és termékeny határainkból igen sok parlagon marad, minek következménye lesz: az éhség.

Vessünk tehát a tavaszon őszi búzát és őszi rozst.

Mintha látnám, hogy ezen ajánlatot minden 100 gazdából 99 le mosolyogja. Pedig nem megmosolyogni, hanem kipróbált, követni való dologról van szó. Elmondom tehát, hogy én szükségből, hogy szoktam az őszi rozst tavasszal vetni.

Kora tavasszal, tehát akkor, amikor még éjszánkánként, sőt nappal is jól megfagy, a vetésre szánt őszi rozst teknőkbe és dézsákba öntöm. De felhasználható erre a célra bármilyen deszkaláda, amelyekből a búza vagy a rozs ki nem foly. A ládában a rozst meglocsolom tiszta hideg vízzel. Ebből azonban csak annyit öntök rá, amennyitől az egész jól átmedvesedik, vagyis vigyázok arra, nehogy a víz egészben vagy részben ellepje. A búzát 1% rézgálic oldattal kell meglocsolni. Ennek megtörténte után az egész nyers, nedves gabonát a ládával együtt az épület északi oldala mellé állítom, lefedem, hogy a baromfiak ne bántsák és ott hagyom egy hétig is. Mert még fagyok vannak, az egész fenéig fagyos lesz. A hideg megóvjá az összelepedéstől és a csirázástól. Közben, amint az idő enged, a már őszen vagy a tél folyamán felszántott földet jól megboronáltatom s a megfagyasztott magvat elvetetem.

Igen természetes, hogy szántathatok tavasszal is, de ha van őszi szántás, az mindig jobb. Szóval, ha az idő enged, elvetjük. Jöhet azután késői fagy is rá, nem árt neki.

Az őszi gabonaféléknek az kell, hogy bár csak egyszer, de fagyot kapjanak. Az azután igen mindegy, hogy a mag nyersen fagyott-e meg, avagy a hajtá sá érte a fagy.

Ugyan figyelték-e meg, hogy maga a természet is így jár el. Akkor van nagy termés, amikor az arató bocskora szemmel megtelik, de ilyenkor marad is a földön kipergett mag. Ha aratás után száraz idők járnak s az őszi is kevés esőzés után száraz fagyokba megy át, ott marad a földszínen a csirázatlan mag, amely a következő évben termést ad.

Néhány éve Földesen jártam K. J. földbirtokosnál, aki szikes fekete földjén (Mérge s tanya) — a rozs földjén tavasszal gazdagon csirázó rozsból kíváncsiságból egy darabot meghagyott s ami oly szép volt, hogy meglepetve álltam meg előtte.

E sorok írója 1912. tavaszán, a debreczeni határban, barna homokon vetett fagyasztott slanstedi rozs magvat két katasztrális holdon. Az eredmény holdanként 8 métermázsa volt. Valószínű, hogy másfajta rozs

még többet adott volna, mert a slanstedi késői érésű s így a magvak kissé szorultak voltak.

Az természetes is, hogyha nem jár elég csapadékos idő, az ilyen vetésmód mellett nem érünk el akkora eredményt, mint hogyha őszen kellő időben vetettünk volna. Viszont azonban az is tény, a termés különbözetben még mindig nincs akkora veszteség, mint majd tavasszal ami különbözet lesz a tavaszi vetőmag és az őszi gabona ára között.

Cs. P. J.

Lótenyésztési feladatok.

Az ötödféléves vérontás nemcsak apáink és fiaink legjobbjainak százezreit dobta oda az örök enyészet martalékául, de megsemmisített olyan óriási értékű anyagi javakat is, melyek a magyar nemzeti vagyonnak legjelentősebb részeit képezték. Utalok elsősorban az állati javakban történt nagymérvű pusztításokra. Hosszú idők céltudatos, tervszerű és megfeszített munkájára lesz szükség, míg a magyar ló, mely nevének évszázadok óta szerez dicsőséget mindenfelé, míg a magyar marha, mely első igavonó állatja a világnak, míg a magyar mangalica, melynél jobb zsirsértést nem ismerünk eddig, számra és minőségre eléri azt az állapotot, melyet a háború kitörése előtt mutatott és amellyel külkereskedelmi mérlegünkben a vezető szerepet a maga részére biztosította.

Lesz még alkalmunk bőven, hogy az egyes állatfajok és fajták pusztulásának mérvével foglalkozzunk, most csak lóállományunk pusztulásának és mai helyzetének rövid ismertetését adjuk.

A háború első éveiben a közös hadügyi kormányzat a legnagyobb rendszerességgel pusztította az ország legértékesebb tenyészanyagát. Ahelyett, hogy a nagyon értékes és teljességgel pótolhatatlan kanca anyagnak a kímélésével igyekezett volna a hadsereg lószükségletét pótolni, százezer számra dobta a haretérre a fiatal és tenyészkorban lévő kanca anyagot, melynek elhelyezéséről, takarmányozásáról és célszerű felhasználásáról gondoskodni nem tudott és amely ennek következtében tömegesen pusztult oda. A rossz takarmányozás, a rossz elhelyezés, mely az időjárás viszontagságaival szemben megvédeni őket nem tudta, ellenállóképességüket alászállította és így könnyű dolguk volt a köztük elharapózott fertőző betegségeknek, amelyek közül különösen a rühkór és a takonykór szedte közülök hihetetlen nagy mértékben áldozatait. A haretérről a mögöttes országrészekbe visszaküldött lócsapatok haza hozták és különösen a lókorházak közvetítésével itthon is, elterjesztették e betegségeket, amelyek aztán az utolsó esztendőket nagyon rossz takarmányterméseivel párosulva csaknem agyonütötték hazai lótenyésztésünket.

Lótenyésztésünk színvonalának a lesüllyesztéséhez nagyban hozzájárultak azok a hozzánk, különösen Galiciából és Bukovinából nagy csapatokban beözönlő lovak is, amelyek nagyságra, formára, értékre nézve

messze a mi lóvaink alatt maradnak és amelyek a háborús szükségben egyéni értékükkel itt-ott talán jó szolgálatot is tettek, de semmiesetre sem képezhetnek tenyészanyagot a jövőben a mi értékes tenyészanyagunk mellett, vagy avval együtt.

A háborúban a mének száma is megfogyott, minőségük romlott különösen a községi és magán méneknél, amelyek ily módon, mindinkább rosszabbodó kancaanyaggal, mindinkább rosszabbodó ivadékokat nemzhettek.

Ha lóállományunkat a további pusztulástól megóvni, annak számát és minőségét fokozatosan javítani akarjuk, a következőket kell megfogadnunk:

1. A vármegye minden községében és rendezett tanácsú városában lótenyésztési szövetkezetek létesítendők.

2. A község legértékesebb kancaanyaga törzskönyveztessek.

3. A törzskönyvezett kancák tulajdonosai megtartási díjakat kapjanak, hogy a kancát a községből ki ne vitessenek.

4. A nem törzskönyvezett kanca állományra a meglévő községi és magánmének alkalmaztassanak. Ezeknek csak az állomány szaporítása a céljuk. Megválasztásuknak nem annyira a forma, mint inkább a csont, szem és egyéb átöröklődő hibáktól való mentesség legyen az alapja.

5. A törzskönyvezett kancákra csak kiváló, a község régi, háború előtti, legjobb tenyészanyagának megfelelő állami mének alkalmaztassanak.

6. A csikók felnevelése megfelelően szabályozandó, ott, ahol alkalmas közlegelők nincsenek, szövetkezeti csikólegelők létesítendők.

Tudnivaló, hogy a debreczeni állami méntelep, a tulajdonában levő állami méneket községeknek és hányenek kellő számban nem jelentkeznek, magánosoknak is azonnal kiadja tartásra olyan feltétellel, hogy bizonyos tartási idő, 5 év eltelte után a mének a községek vagy a magánosok korlátlan tulajdonába mennek át.

Legelső kötelességük tehát a községeknek, mint jogi személyeknek jövő lótenyésztésük szempontjából az, hogy a majdan törzskönyvezendő kancaállományuknak megfelelő számú és minőségű mént a debreczeni ménteleptől azonnal kikérjenek.

Ha ezt megteszik, biztosítják a kancaállománynak megfelelő mén-anyagot nem egy fedeztetési idényre, hanem véglegesen, de emellett a létesítendő szövetkezetek vagyonleltárát is nagy értékkel szaporítanak.

Ha megfelelő méneket a községek tartásra azonnal nem vállalnak, túlnyomórészt magánosok kezébe fognak azok kerülni, ahol tenyészértékük a köztenyésztés számára megfelelően kihasználható nem lesz, a községek pedig a fedeztetési idény megindulásakor állami mének nélkül fognak maradni és a zugméneknek a fénykora fog elkövetkezni, amelyek a háborúnál is nagyobb pusztítást fognak végezni lóanyagunk minőségében.

A létesítendő lótenyésztési szövetkezetek törzskönyvelt kancái részére ezen kiváló állami mének ingyen állhatnak rendelkezésre, amely csak buzdítólag fog hatni a gazda részére, hogy a törzskönyvelés feltételeinek megfelelő anyagot állítson elő.

Később rendezendő kiállítások és díjazások jó eszközöknek fognak bizonyulni céljaink elérésében.

Debreczen, 1918 december 24-én.

Dr. Rác Mihály.

Háború és műtrágyázás.

A háború szomorú ninestelenségeinek sorozatát sajnálatosan szaporítja a műtrágyahiány is. Pedig ha valaha, úgy most volna szükség erre a tudomány által felfedezett és a gyakorlat által szentesített többletermelési eszközzé. Állatállományunk nem is megtizedelve, de talán megharmadolva és ennek a részére sincs takarmány, nincs mivel almozni, — teljesen bedugultak az istállótrágyatermelés forrásai. Minden propaganda, előadás és cikkezéskor hatékonyabban kiáltják a viszonyok a gazda fülebe, hogy: használj műtrágyát! Sajnos, hiába, mert műtrágya nincsen! Ki ennek az oka, kit lehet érte felelősségre vonni? Erre is csak az a felelet, mint annyi ezer más szomorú kérdésre most: a háború!

Még a háború kezdetén felismerte az akkori földművelésügyi kormány a háborús műtrágya forgalom jelentőségét és hogy egyrészt a lehető készleteket biztosítsa, másrészt, hogy az indokolatlan árfelhajtást megakadályozza — egyrészt zár alá vette a műtrágya nyersanyagát, másrészt magát a kész gyártmányt is, magának tartván fenn a műtrágya szétosztásának intézését és az ármegállapítást.

Ily módon sikerült azt, ami még megmenthető megmenteni, ami azonban vajmi kevés volt. T. i. a szuperfoszfát gyártásának legdúsabb nyersanyaga — ez a mi legfontosabb műtrágyánk és az eddigiek folyamán mindig ezt értettem a műtrágya megjelölés alatt — tengeren túlról jön. Áfrika, Délamerika szállítják azokat az ásványi nyersfoszfátokat, amelyekből ezen műtrágya készül. Ezek behozataláról — a tengerhajózás szünetelvé — természetesen szó sem lehetett. Maradt a másik, sokkal gyéresebb forrás, a csontoknak a felhasználása, melyek szintén alkalmasak a szuperfoszfát gyártására. Ebben a tekintetben lelkiismeretesen megtörtént minden lehető. A földművelésügyi kormány közbelépése folytán a hadügyminiszterium gondosan intézkedett, hogy a katonaság az egész hadtápterületen a csontokat összegyűjtse. A mögöttes országrészekben a csontközpont létesítése szolgálta ezt a célt. Azonban ezek a mennyiségek a békegyártásnak csak csekély töredékét tudták szolgáltatni. 1917—18-ban a békebeli — a nyugati államokhoz viszonyított még mindig szerény — fogyasztásnak alig 4—5% állott a földművelésügyi miniszterium rendelkezésére, hogy azt a nagyszámú kérvé-

nyező között kiószthassa. És a helyzet azóta nemhogy javult volna, de még rosszabbodott. A műtrágyagyárak üzeme hónapok óta szünetel, mert nincs szenünk; még az ügyel-bajjal összegyűjtött csekély nyersanyagot, a néhány száz waggon esontot sem tudják feldolgozni. Ha még utalok a fennálló szállítási viszonyokra, úgy azt hiszem, hogy a műtrágya dolgában csak egy igen szomorú tanács lehet az, mellyel gazdatársaimnak szolgálhatok, t. i. az, hogy tekintettel a nagy papirhiányra, ne írjanak műtrágya kiosztás iránti kérvényeket a földművelésügyi miniszteriumhoz, mert ott ezeket a kérésüket amúgy sem tudják teljesíteni. Egyelőre nincs más tennivalónk, mint hogy a műtrágyát is reávezzük arra a nagy lisztára, amelyre azt írjuk, ami nincs! Az elmondottak egyelőre, mint már jeleztem, csak a szuperfoszfátra, mint a mezőgazda legfontosabb műtrágyájára vonatkoznak ugyan, a többi trágyaféléről majd legközelebb írok —, de már most előre bocsáthatom, hogy azok tekintetében sem áll előnyösebben a helyzet.

Sajnálom, hogy nem tudtam újonnan megindult ifjú lapunk olvasói számára bevezetőnek valami vigasztalóbbat írni, de az események hangversenye most csak ilyfajta kottákkal szolgál.

Gass Gyula,
gazd. akad. tanár.

Gyümölcsfaink téli gondozása.

Őszi lombhullás után, és a tavaszi rügyfakadás előtt, vagy a téli hónapokban van ideje annak, hogy gyümölcsfainkat gondosan átvizsgálva, alaposan rendbe hozzuk. Ilyenkor a fák életműködése szünetel, levél és lomb nincs rajtuk és az ápolással járó munkák akadálytalanul és tökéletesen elvégezhetők.

A gyümölcsösben tél folyamán elvégzendő legfontosabb munkák a következők:

1. Hernyófészkek szedés és rovarirtás. A törvény által is kötelező téli hernyózást okvetlenül el kell végeznünk. A gyümölcsfákon ilyenkor látható egy-két száraz levélből álló kis hernyófészkek a galagonyalepke, a több levélből összekötött nagy hernyófészkek a sárga-farú pillangó hernyóinak a téli rejtekhelye. A hernyófészkekben találjuk már most a 4—5 milliméter hosszú, hangya nagyságú, barna színű hernyókat, melyek a száraz levelekből összefonott fészkekben kitelelve, a tavaszi jó idők beálltával a fák hajtásain szét másznak és a fejlődő rügyeket, majd a zsenge leveleket pusztítják. Azt pedig tudhatjuk, hogy levél nélkül a gyümölcs nem fejlődik. A téli hernyófészkek irtása úgy történik, hogy a gyümölcsfa alsó galyairól kézzel vagy metszőollóval, a magasabban levő ágakról pedig kétágú létra és hernyózó-olló segítségével szedjük le azokat. Ezzel a munkával együtt végezzük a különböző lepkék (gyűrűs-pille, gypjas-pille) petéinek szedését is. — Úgy a leszedett hernyófészkeket, mint a lepketojásokat a fa alatt összeszedjük és elégetjük.

2. Igen fontos munka a fa törzsének és koronájának tisztogatása. E munka úgy végezhető jól, ha a fa törzsét és nagyobb ágait erre a célra készített kéregkefével (drótkefe) erősen ledörzsöljük. A fa törzsén látható sebeket is (nyúlragás, rovarrágtat sebek és lyukak) a drótkefével alaposan kitisztítjuk, ha szükséges, a sebek szélét éles késsel simára faragjuk.

A kéregkefe munkája azért igen hasznos, mert a fakon lévő sebekbe, vagy a kéreg repedéseibe télire elhúzódott rovarok, rovaralék és az ide rakott peték százai és ezrei pusztulnak el a drótkefe éles fogai alatt. Kiváltképpen fontos ez a munka az almafán élőködő vértetű és a sokféle paizstetű irtása szempontjából. Hogy azonban ez a munka alapos és teljesen eredményes legyen, szükséges, hogy a drótkefével már jól letisztított gyümölcsfát — annak törzsét és koronaágait is — vízzel hígított dendrinnel (gyümölcsfa-karbolineum), meszelő segítségével lemossuk, illetve bepermetezzük. A dendrin hígítása úgy történik, hogy 100 liter vízhez 10—15 kiló dendrint öntünk és jól felkavarjuk. A gyümölcsfák permetezése — kétágú létráról — szőlőpermetezővel is történhetik, bár erre a célra külön gyümölcsfa permetezőt használnak. A permetező anyagot sajnálni nem szabad. A gyümölcsfák törzsén lévő nagyobb sebeket, melyek drótkefével és késsel jól kitisztítottak, főzött kátránnyal kenjük be. Ez minden nyílt sebre igen ajánlatos és hasznos szer, a fának legkevésbé sem árt. Erre a célra a közönséges kátrányt kinn a szabadban, vasedényben egy óra hosszáig lassú tűzön melegítjük, azután kihűlni hagyjuk és csak így használhatjuk. Akkor jó a főzött kátrány, ha annyira sűrű, hogy a fára kenve nem folyik le, ott marad, ahova kenjük, mint az oltóviasz. Ha mégis nem lenne kellően sűrű, akkor kevés, porrá törölt oltatlan meszet keverünk hozzá. Semmiesetre sem lenne jó a fák sebének agyagos marhatrágyával bekenése, mert ezalatt sokkal jobban korhad a megsebzett fa és az ilyen anyaggal be-mázolt sebbe szívesen ütnek tanyát a különböző rovarok, amelyeket okvetlenül pusztítanunk kell. Megemlítem még a nálunk is szokásban lévő gyümölcsfameszelést, amelynek azonban semmi különösebb jelentősége nincsen. Védelmet a fának nem ad sem a nyulak kártétele, sem a fagykár ellen, sem pedig a rovarokat nem tartja távol a fától. Aki meszeli a gyümölcsfáit, előbb a drótkefével és dendrinnel a fent ismertetett módon kezelje, akkor a fák egészségesek és szépek lesznek. Permetező anyagok és eszközök a „Hajdúvármegyei Gazd. Egyesület” útján szerezhetők be legjobban.

3. A gyümölcsfa-korona ritkításának is most van az ideje. A túlságosan sűrű korona beárnyékolja a termést, napfény és levegő nem éri kellőképpen a gyümölcsöt, emiatt nem érik jól, hamarabb és jobban rothad a gyümölcs. Az ilyen fákra a rovarok is (almafán különösen a vértetű) igen gyorsan szaporodnak és sok kárt okoznak. A korona ritkításánál nagyon óvatosan járjunk el. Távolítsuk el a teljesen száraz, avagy beteg

galyakat, a fölösleges és a korona közepe felé irányuló, egymást keresztező hajtásokat, valamint a fattyúsarjakat. Ez utóbbiakat, valamint a fa tövéből előtörő hajtásokat különösen nagy szorgalommal kell eltávolítani az almafákról, mert a vértetű ezeken a hajtásokon lép fel leg hamarabb. A csontmagú gyümölcsfákon nagy sebeket ne ejtsünk, mert ezek igen könnyen mézgasodnak és hamar pusztulnak. A fák koronaritkításánál támadt sebek főzött kátránnyal okvetlen bekenendők.

Aki a jó gyümölcsöt szereti, szeresse meg a gyümölcsfákat is: ültessen minél több nemes gyümölcsfát és ápolja azokat gondosan és kellő szakértelemmel. Így meg lesz fáradságának és kiadásának a kívánt eredménye: gyümölcstermelése hasznos és jövedelmező lesz.

Juhász József.

Ujdonságok.

Az agyonlőtt bolsevik vezér. Székely Sándor 24 éves nemzetőrt ne várják haza. Nem jön. Szilágy vármegye szilágyesehi járásának Felsőberekszó nevű községében nagyon megtaposták a mellén a földet, pedig csak az országút árkába temették.

Székely Sándor állítólag hajdumegyei fiú volt és debreceni nemzetőr, ő magát bolsevik vezérnek mondta és rabolt, fosztogatott 4 nemzetőr társával, mint Oroszországban látta vagy hallotta. Holott rendesinálás végett küldték a szilágyesi oláhok közé, akik szintén raboltak és fosztogattak.

Székely Sándor 4 társával az oláh fosztogatókat rabolta, míg rajta nem vesztett. Pap Coriolán nagyváradi oláh ügyvéd, aki maga is károsult volt, jelentette föl zsarolásért és életveszélyes fenyegetésért, mert 5000 koronát követelt tőle, különben kivégezteti. A felsőberekszói oláhok szintén panaszt tettek ellene, hogy társaival végig zsarolta az egész községet. A „rendesináló” bolsevik vezér elfogatására Kis Zoltán hadapródot küldték ki megbízható, tisztességes polgárőrökkel, akik az 5 tagú bolsevik bandát szép szerével lefegyverezték és utasították őket, hogy Szilágyesehbe menjenek, ahol kifizetik a zsoldjukat és elbocsájtják a népköztársaság szolgálatából, miután „fosztogató” nemzetőrökre nincs szüksége a magyar hazának, különösen nemzetiségi vidékeken.

Ha szót fogad Székely Sándor, talán nem is lett volna baj belőle. De nem így cselekedett. Fenyegető hangon szembeszállt a különítmény parancsnokával, hogy majd így, majd úgy megmutatja ő és társaival nem Szilágyeseh, hanem Felsőszivágy felé vette útját, ahol 5 fegyver volt a polgárőrség kezén. Nyilvánvaló volt, hogy ezt az 5 puskát akarja kezébe keríteni a lefegyverzett bolsevik vezér.

A különítmény parancsnoka ezt csak erélyes fellépésével akadályozhatta meg.

Elfogatta az 5 bolsevik nemzetőrt és Székely Sándort azonnal agyonlövötte. Az országút árkába temették el a kivégzett bolsevik vezért, akinek sírját 4 cimborája ásta meg és ők is taposták rá a földet. Székelynél 1800, társainál 800 korona rablott pénzt találtak. Ezeket vasravernen kísérték a zilahi törvényszék börtönébe, ahol még kiábrándulhatnak a bolsevizmus meg nem értett tanításaiból.

Történt pedig ez 1918 november 11-én. A napilapok erről sem írtak, mint sok más gaztetről sem, mert nincs hely, kevés a papír. De jól megfizetett halálzási és egyéb semmi közérdeket nem szolgáló, de a lapkiadó zsebeit bankóval tömő hírek közlésére mindig van hely a teljesen lezüllött napisajtóban. Ez a sajtószabadság!

Földműves népszövetségek alakulása. Lapunk zártakor vettük a hírt, hogy Hajduszováton, Mikepéresen, Földesen, Tetétlenen és Hajduböszörményben nagy lelkesedéssel csatlakoztak földműveléssel foglalkozó polgártársaink az általunk megindított mozgalomhoz és megalakították a helyi földműves népszövetségeket. — Ha a hazaszeretetnek csak egy kis szikrája él is lelkünkben, mi, magyarok, másképpen nem is cselekedhetünk, mert ez nem pártpolitikai, hanem igazán honmentő akció!

A Hajdúmegyei Gazdasági Egyesület, mely a háború folyamán sok tekintetben sikerrel végezte feladatát, a megváltozott viszonyokra tekintettel átalakult Hajdumegyei Földműves Népszövetséggé s az új vezetőség megválasztása, az alapszabályok módosítása s általában a földműves népszövetség demokratikus irányú megalapozása és megszilárdítása kérdésében a január hóban összehívandó közgyűlés fog intézkedni.

Borfejtés. Ha szőlőtermelő gazdáink boraikat decemberben le nem fejtették volna, most már okvetlen fejtsek le, mert a seprőre a boroknak már semmi szüksége nincsen. Ha húzzuk halogatjuk az első fejtés idejét, akkor az idő netaláni korai tavaszodás alkalmával felmelegszik s így a második fejtést meleg időben kellene végezni, ami nem jó. Fejtésre mindig szép, tiszta napos időt válasszunk. A borokat töltegetjük fel, hogy egy hordó sem maradjon darabba, mert a megromlásnak igen gyakran ez az oka. A gyenge és új borokat gyakrabban (2 hetenkint), erősebb, ó-borokat ritkábban (havonkint) kell feltöltogetni.

Cs. P. J.

SZERKESZTŐ BIZOTTSÁG:

Dr. Eesedy István
Papp Sándor
Dr. Rácz Mihály
Reitz János
Stolp Ödön.

FŐMUNKATÁRSÁK:

Buchwein Béla
Juhász József
Gass Gyula
Péterffy József
Roskovicz Arthúr.